STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02318

AKTOR

Paula Edelstein Prylucki

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פאַולאַ פּריִלוצקי
(פּאַולאַ ר.)

דראַמען.

II

אַקטאָר.

דראַמאַטישער עטיוד אין 1 אַקט.

„נייער פערלאַג".

וואַרשאַ. — 1913.

געזעצט ביי א. י. האלטער, נאַוואַליפּיע 29.

ПАУЛЯ ПРИЛУЦКАЯ.

„АКТЕРЪ".

Драматическiй Этюдъ.

„Новое издательство".

ВАРШАВА, 1913 г.

Набрано въ наборн. и стереот. завед. А. И. Гальтера, Новолипье 29.

Тип. Г. Пиментъ и Я. Швабе, Сѣраковская 4.
ВАРШАВА, 1...

פּערזאָנען:

—o—

דער מאַן — אַנ׳אַקטאָר.

זײַן װײַב — קימפּעטאָרין.

אַקושערקע.

צװײַטער אַקטאָר.

אַקטאָרקע.

בעל־הבית — אַ קריסט.

אַקטאָר.

(אַן׳ענגער נומער אין אַ האָטעל. איין ווינקעל איז פֿאַרשטעלט מיט אַ שפּאַניש־ווענטיל. אין די זייטען שטייען קוישלאַך און רענצלאַך).

אַקטאָרקע: (שטייט אָנגעטאָן אין אַ הוט, אײַלענדיג זיך) כ׳בעט איהן, געבען זי דאָ אַף איהר אַלטונג: זי איז, בעבאַך, אַזוי עלענט, זי האָט קיינעם דאָ נישט. (ס׳לאָזט זיך הערען קרעכצען פֿון הינטער׳ן ווענטיל) כ׳וועל שוין האָבען אַ גוטען פסק פֿון רעזשיסער, — כ׳האָב זיך אַרויסגעגנב׳עט אַף אַ ווײַלע: אין צווייטען און דריטען אַקט שפּיל איך נישט. ס׳האָט מיך נישט געלאָזט אײַנזיצען. דער מאַן, נעבאַך, שפּילט הײַנט. ער האָט מיר געזאָגט: „מײַן פרוי גייט צו קינד, און איך מוז דאָ זײַן"... ס׳איז דען דאָ אַ פֿינסטערער לעבען ווי אַן׳אַקטאָרס! ... כ׳בעט איהן, געבען זי איהר עפּעס פֿון דאַנען צו געניסען (גיט איהר אַוועק אַ פּעקיל), געבען זי איהר אַ ציקערקע. געלויבט איז דער השם יתברך, אַז איך בין כאָטש פטור פֿון אַזאַלכע מצוות ווי קינ־דער־האָבען. כ׳בעט איהן, ס׳גייט עפּעס אַזוי שווער צו. פֿון אין דער פֿרי אָן?

אַקושערקע: אַן׳ערשטלינג. יואָס מיינען זי, זי זאָלען מיר זאָ־בען אַ ליכטיג יאָר, ס׳שפּרינגט נישט אַרויס פֿון אַרבעל.

אַקטאָרקע: גוטינקע, געבען זי אַף איהר אַלטונג. זי וועלען האָבען אַ גרויסע מצוה. איהר מאַן וועט אַודאַי באַלד קומען. (ס׳הערט זיך קרעכצען פֿון הינטער׳ן ווענטיל) אַז ס׳וועט זײַן אַ יונגעל, וועט מען דאַרפֿען מאַכען אַ ברית. זיי האָבען טאַקי אַף דעם! ... ער באַקומט די קלענסטע גאַזשע. ער איז אַ יאָלד,

ער קען זיך נישט אומגיין מיט די דירעקטאָרען, ער איז צו אײַדעל ... (כאַפּט זיך אָן באַ דער באַק) מאַמינקע, זיי וועלען נישט קענען אָנהייבען דעם פירטען אַקט! נו, ס'וועט שוין זיין הײמליך! (שפּרינגט אַרונטער הינטער די שירמע) מאַמינקע, טײַערע, האָט עטוואָס געדולד, גאָט וועט אײַך באַלד העלפען מיט אַ יונגאַטש. אוי, וועט דאָס זיין אַ יונגאַטש! (זינגט)

און אַז גאָט וועט געבען אַ קינדעלע...

כ'בעט איהן, טײַערע אַקושערקע, געבען זי אַכטונג (לויפט אַרויס).

אַקושערקע: זי זאָלען מיר האָבען אַ ליכטיג יאָר...

(דאָס קרעכצען הינטער'ן וועגטיל הערט נישט אויף).

אַקושערקע (עפענט דאָס פּעקיל מיט ציקערקעס, שטופּט זיך אָן אַ פול מויל): קרעכצען זי! קרעכצען זי! זאָלען זי מיר האָבען אַ ליכטיג ... (אין דער טיר באַווײַזט זיך דער בעל־הבית פון האָטעל).

בעל הבית (קוקט זיך אַרום): קײנער נישטאָ?

אַקושערקע (קײַט וואָס קאָן אַ וואָרט אַרויסגעבען, שטיקענדיג זיך מיט די ציקערקעס): אין טעאַטער!

בעל הבית: און ווער קרעכצט דאָרטען?

אַקושערקע: זי.

בעל הבית: וואָס קרעכצט זי?

אַקושערקע: אַז אײַער מאַמע האָט אײַך געהאַט, האָט זי אויך געקרעכצט.

בעל הבית: כ'וועל שפּעטער אַרײַנקומען (גייט אַרויס).

(ס'קרעכצען הערט זיך שטאַרקער).

אַקושערקע (גייט אַרונטער הינטער'ן וועגטיל): זי זאָלען מיר האָבען אַ ליכטיג יאָר, ס'ערגסטע איז מיט די ערשטלינגען. מ'מוז זיך אַלײן צוהעלפען. קרעכצען זי, קרעכצען זי! אָט אַזוי! (העלפט איהר קרעכצען)

(ס'קומען אַרײַן דער מאַן און אַ צווייטער אַקטאָר).

דער מאַן (וואַרפט פון זיך אַראָפּ די פּאַלטאָ און דעם הוט.—צום קאָלעגע): זעץ דיך. (גייט אַרונטער הינטער'ן וועגטיל. ס'קרעכצען הערט נישט אויף) נאָך אַלץ נישט!...

אַקוּשערקע: זאָלען זי מיר האָבען אַ ליכטיג יאָר, עס גייט דאָס באַ אייך אַזוי געשווינט... אַ קינד האָבען איז נישט קיין ריב עסען.

דער מאַן אוי, אַ קינד צו האָבען! אַ קינד צו האָבען! כ'זאָל שוין דערלעבען עס צו זעהן! (צום חבר) הערסט, דריי פערטיל בין איך שוין אַ טאַטע — אַ טאַטע, דו הערסט?! וואָס זאָגסטו צו דעם? כ'בין שוין, אָבער, נייגיריג צו זעהן, וואָס... אַ מיידעל, צי אַ יונגעל?

צווייטער אַקטאָר: אונזערע זאָגען, אַז אַ יונגעל.

דער מאַן: אַ יונגעל... אַ יונגעל וואָלט געווען נאָך בעסער! ווען כ'וואָלט געהאַט אַ זוהן, וואָלט איך געמאַכט פון איהם אַנ'אַקטאָר. מיין זוהן מוז זיין אַנ'אַקטאָר, אָבער נישט אַזעלכער, ווי מיר זענען. מיר זענען פּאַפּוגעס, מיר חזר'ן נאָר איבער דאָס, וואָס דער סופליאָר זאָגט אונז אונטער!... (נאָך אַ פּויזע) כ'שטעל זיך פאָר, אַז ס'זענען דאָ אין דער גרויסער וועלט גרויסע קינסט-לער, פאַר וועלכע עס שרייבען גרויסע קענער... גרויסער קינסט-לער הייסט באַ מיר אַזאַלכער, וואָס יעדע ראָלע לעבט ער איבער; פיהלט אַדורך די ליידען און פריידען, און זאָגט אַרויס דאָס, וואָס דער פערפאַסער האָט מיט דער פען נישט דערזאָגט... מענשען, וואָס קומען אין טעאַטער, דאַרפען זיין אמת'ע טרערען, און אמת'ע פרייד... אָ, מיין זוהן וועל איך לערנען צו זיין אַ קינסטלער.

(ס'הערט זיך ס'קרעכצען).

צווייטער אַקטאָר: מאַך בעסער פון דיין זוהן אַ שוסטער, וועט ער כאָטש האָבען וואָס צו עסען. אַז וועסט פון איהם מאַכען אַ קינסטלער, וועט ער זיך אַזוי מוטשען, ווי דו. קיין ברויט, קיין היים, וואַנדערן פון שטאָדט צו שטאָדט. די בעס-טע יאָרען זיך אַרומוואַלגער'ן, אויסשמעקען אַלע האָטעל-געריכען, שלאָפען אין פרעמדע בעטען, איינזאַפּען אין זיך פרעמדען שוויים, אָנשטעקען זיך מיט פרעמדע קרענק, — דאָס איז דאָך אונזער לעבען, אונזער פּערספּעקטיוו! מיר האָבען דאָך קיין מאָרגען נישט... דאַמאָלס, ווען ס'ווילט זיך דיר וויינען, לאַכסטו; אַז ס'ווילט זיך דיר לאַכען, קרומסטו אויס ס'מויל צום וויינען. ביזט הונגעריג —

קיינער ווייסט נישט. מ'איז דיך מקנא: ביזט אַ גליקליכער, שפּילסט, שפּילסט אַ קעניג! נעמסט איין מדינות, און אין דער היים וואַרפט מען דיך אַרויס פון דער דירה. אַף דער בינע זייט מען דיך אין קאָסטבאַרע קליידער, און אין דער היים וואַרט דער שוסטער אַף עטליכע גראָשען פאַר אַ לאַטע אַפ'ן שיך... דאָס איז די קונסט פון אַקטאָר! און דו ווילסט מאַכען פון דיין זוהן אַנ'אַקטאָר.

דער מאַן: אָט האָסטו געזאָגט אַ חכמה! ווען די קונסט וואָלט געהאַט נאָך אַזאָלכע פאָרשטייער, ווי דו, וואָלט זי קיינמאָל פון די ווינדאַלאַך נישט אַרויס! דו רעדסט וועגען עסען און נאָך אַזאָלכע נאַרישקייטען—ווי קומט דאָס צו דער קונסט? (שטאַרק) פאַר דער קונסט דאַרף מען פאַלען כורעים!

(ס'הערט זיך שטאַרקער ס'קרעכצען.)

אַקושערקע: (קומט אַרויס פון הינטער'ן ווענטיל) זאָלט איהר מיר האָבען אַ ליכטיג יאָר, עטוואָס שטילער. (גייט און זעצט זיך אַף אַ בענקיל, וויל איינדרימלען).

דער מאַן: (שטילער) הערסט, מ'דאַרף מיט אַ ריינער נשמה, דערלייזט פון טעגליכע זינד, פאַלען כורעים איידער מ'גייט־צו צו דער קונסט, — אַזוי ווי, להבדיל, פאַר גאָט. די קונסט איז דאָך דאָס איבערגעבען פון דעם, וואָס גאָט האָט געשענקט דעם מענשען, מיט וואָס ער האָט איהם געבענשט, גע־שטראָפט, געהאָלפען!... אַנ'אמת'ער קינסטלער איז גאָט'ס כהן, וואָס גיט איבער מענשליכע נשמות אין ווערטער און זשעסטען. געבענשט איז דער, וואָס איז אַנ'אמת'ער כהן פון דער קונסט.

(ס'קרעכצען הערט זיך. דער צווייטער אַקטאָר גייט־צו צו דער אַקושערקע, וועקט זי איבער. זי גייט הינטער'ן ווענטיל).

צווייטער אַקטאָר: רעדסט ווי אַ משוגענער... גאָט! קונסט! פאַלען כורעים פאַר דער קונסט!... הערסטו, דאָס זאָל עמיץ הערען פון אונזערע, וואָלט מען פון דיר גע־מאַכט אַ תל. מ'האַלט דיך אַזוי אויך... פאַר אַביסעל פון עק, מ'לאַכט פון דיר: האָסט פאַרמעגליכע עלטערן, וואָלסט גע־קאָנט זיין בוכהאַלטער אין אַ גרויס געשעפט, נעמען אַ גרויסען נדן,—האָסטו אַלץ אַוועקגעוואָרפען און שלעפּסט זיך מיט אונז

גרוס. ווען איך וואָלט געהאַט אַ רײַכען טאַטען, — ברודער, וואָלט איך נישט אַזוי געקלערט ווי דו: שטאַרבען צוואַנציג מאָל אין טאָג פֿאַר הונגער, — ווער וואָלט מיר דאָס געהײסען! אַ גליק אַנ'אַקטאָר צו זײַן! קונסט, שמונסט! ... מײַן מאַמע איז געוואָרען אַנ'אַלמנה, ווען איך בין צוועלף יאָר אַלט געווען, זי האָט נישט געהאַט פֿון וואָס צו לעבען, האָט זי מיך אָפּגעגעבען אין אַ טײַ־הויז אַרײַן, און אַמאָל, ווען ס'זענען געקומען צופֿאָרען די אַקטאָ־רען, האָב איך זיך צו זײ צוגעטשעפּעט, און אָט בין איך געוואָ־רען אַנ'אַקטאָר ...

אַקטאָרקע: (פֿאַלט אַרײַן) נו, ס'קומט שוין מזל טוב?

דער מאַן: נײן, נאָך נישט.

אַקטאָרקע: נאָך אַלץ נישט? וואָס איז עפּעס אַזוי שטיל געוואָ־רען? (קוקט הינטער'ן ווענטיל) זײ זענען דאָך בײדע אײַנגעשלאָפֿען!

אַקושערקע: כ'שלאָף נישט, כ'שלאָף נישט. (קומט אַפֿער, ווישט זיך די ווײגען) זי זאָלען מיר האָבען אַ ליכטיג יאָר, שרײַען זי נישט אַזוי.

אַקטאָרקע: וואָס איז דאָס, אפשר איז נאָך נישט אָף דער צײַט? אַזוי לאַנג! גאָטעניו מײַנער! ... איך וואָלט שוין געשטאָרבען. (ס'הערט זיך ס'קרעכצען) אפשר דאַרף מען שיקען נאָך אַ דאָקטאָר?

אַקושערקע: כ'בעט איהן, זאָלען זי מיר ... איך האָב שוין מער קינדער אָנגענומען, ווי זי האָבען האָר אַפֿ'ן קאָפּ. מ'דאַרף מיך נישט לערנען, כ'ווײס וואָס איך טו. אַזוי גרויס געלד ווען כ'וואָלט געהאַט, ווי גרויס יונגאַטשעס איך האָב שוין אָנגענומען, האָ, האָ!

אַקטאָרקע: ווײ איז מיר, ווי זי מוטשעט זיך. (נאָך אַ פּויזע, צו די מענער) ברידער, וואָס זאָגט איהר, ווי דער ספּעקטאַקל איז צוגעגאַנגען? איך האָב נישט געקענט קײן וואָרט, און עפּעס ער מאַכט אַזעלכע מאָדנע סיגעס, אַז ס'נעמט מיך פּשוט צום לאַכען. עפּעס קרומט ער זיך און, דאַכט זיך מיר, אַז ר'וועט אָט, אָט, מיט אַנ'אמת אַרויסוויינען.

צווייטער אקטאר: ווען דו הערסט, וואס ער האט דא גערעדט וואלסטו זיך פאר'ן קאפ אנגעכאפט... כ'וועל שוין בעסער גאר נישט רעדען.

אקטארקע: ער האט אודאי גערעדט פון קונסט, ווי געוועגליך?

צווייט. אקטאר: אודאי פון קונסט. אבער אזוי ווי נאך קיינמאל!

אקטארקע (גיט דעם מאן א קלאפ אין קאפ): ער איז א קלוגער יונג.

צווייט. אקטאר: שא, כ'וועל דיר זאגען נאך עפעס שענערס: ער גייט שוין מאכען אנ'אקטאר פון זוהן, וואס וועט געבוירען ווערען.

אקטארקע: כא, כא, כא! ס'שמעקט איהם דאס ברויט! זאל ער בעסער מאכען פונ'ם קינד'ם קינד אנ'אקטאר! (לאכט) פארשטייסט, ווי ער האלט שוין?

דער מאן: און דו קוועלסט, אז דו האסט נישט געקענט די ראל, און פונדעסטוועגען האסטו באקומען גערדיכטע אפלא-דיסמענטען!

אקטארקע: כ'לערן זיך קיינמאל נישט די ראל. פאר'ן ספעק-טאקל גיב איך אמאל א קוק דורך און א וואונק צום סופלער, ווייסט ער שוין, וואס איך מיין.

דער מאן: א גרויס רחמנות איז נאר אף די, וואס קומען דיך הערען.

אקטארקע: מיך קומט מען זעהן, נישט הערען. און דאך, זייסטו, שטיי איך בעסער, ווי איהר אלע. כ'לעב גוט, כ'קלייד זיך שיין, ס'פעלט מיר נישט דער גראשען.

צווייט. אקטאר: אודאי ביזטו א בריה. פון דער גאזשע וואלסטו געקענט אזוי לעבען, קליידען זיך, ווי מיר. דו שפילסט דיין ראלע גוט, און ס'גייט דיר...

אקטארקע: ניין, כ'וועל ווארטען, ביז איהר וועט זיך אף מיר דערבארמען, אימעץ פון אייך וועט מיט מיר חתונה האבען, און דערנאך, דערנאך אזא לעבען. (וויזט ארום איבער דער שטוב און אף דאס ווענטיל) בעסער א לויט גליק, ווי א פונט דלות!

צווייט. אַקטאָר: זי איז גערעכט. (לאַכט).
אַקטאָרקע: דער דירעקטאָר וואָלט אויך שיין אויסגעזעהן, ווען ער וואָלט מיך נישט געהאַט אין דער טרופּע. אַ דאַנק מיר האָט ער אייך צו צאָלען. ווייניג צי איך איהם צו פּובליקום?...
ביידע מענער (לאַכען): אַוודאי!
אַקטאָרקע: גיי בעסער זיין, וואָס דיין ווייב מאַכט. (צו דער אַקושערקע) קראַנקע, ווען קען דאָס זיין?
אַקושערקע: ס'קען זיין אַמאָל נישט פריער ווי מאָרגען.
אַקטאָרקע: אַזש מאָרגען?...
אַקושערקע: זאָלען זי מיר... די וויי'ען האָבען אָפּגעהערט...
אַקטאָרקע: כ'מיין אָפּשר דאָ צו בלייבען, ביז גאָט וועט העלפען. (נעמט אראָפּ פון זיך דעם מאַנטעל און דעם הוט).
צווייט. אַקטאָר: זאָג מיר בעסער, אונזער ברויטגעבערין, ווי אַזוי דו ציהסט אַריין ס'פּובליקום?
אַקטאָרקע: וואָס מיינסטו, ס'איז אַזאַ גרויסע קונץ? נאָר דיר וועל איך עס נישט זאָגען.
דער מאַן: פרעג זיך בא די יאָלדען, וואָס זיצען אַף די ערשטע פּלעצער, וועלען זיי דיר זאָגען.
צווייט. אַקטאָר: דאָס איז אמת, אַז דו האָסט אַ טריף גליק, אַפילו רעצענזיעס וועגען דיר זענען אויך די בעסטע.
אַקטאָרקע (לאַכט): זעהסטו, אַ—יאָ כ'מוז זיין אַ גוטע קינסטלערין!?... האָסט שוין פאַר מיר אויסגעזאָגט. כ'ווייס, ווי מיט רעצענזענטען אויך צו רעדען!
דער מאַן: מ'דאַרף, אָבער, קענען רעצענזיעס אויך לייענען... צווישען די שורות.
אַקטאָרקע: נאַ דיר איהם מיט זיין פילאָזאָפיע. וואָס דאַרף איך מיין? מ'זאָגט, אַז כ'בין דאָס ליבלינג פון פּובליקום, כ'וויל ס'פּובליקום.
דער מאַן (רעדט נאָך): ווילט ס'פּובליקום.
אַקטאָרקע: וואָס ברומסטו אונטער דער נאָז? דו ביזט אַ גרויסער אַקטאָר! אַז ער דאַרף אַרויסטרעטען, איז

עס פאר איהם, עפעס א גאנצער יום־טוב, ער ווערט דיר צוקאכט, און צוטראגען, און מאדנע ווילד. לויפט הין און צוריק הינטער די קוליסען, קערט אלץ אום, שטופט, שטויסט אלע.

צווייט. אקטאר (לאבט): אוי, דו נארישע יידענע, דו ווייסט ניטט, אז פאר'ן צוגיין צו דער קונסט, דארף מען פאלען כורעים...

אקטארקע: אזוי זאגט ער? ווי איז צו די אוירען, וואס הערען דאס!

דער מאן: יא, אזוי זאג איך. ווי איז צו די, וואס באשעפטיגען זיך מיט דער קונסט און פארשטייען זי ניטט.

אקטארקע: גיי, גיי. כ'האב ניטט ליב דיך צו הערען רעדען וועגען אזעלכע פוסטע מעשיות... זאג בעסער, האסט אנגעגרייט א פאר רובל אף די קימפעט? (דער מאן לאזט אראפ דעם קאפ).

אקטארקע: אף דעם האסטו ניטט קיין פילאזאפישען ענטפער.... גאטעניו, כ'זאל וויסען צו בלייבען א מויד ביז'ן גראהויקן צאפ, און מיט אנ'אקטאר וואלט איך ניטט חתונה האבען! ווי כ'בין א יידישע טאכטער, קיין איינס קיין רעכטס. איז ער ניטט קיין שיכור, איז ער א קארטען־שפילער. ניטט דאס — איז יענץ! געפינט זיך שוין איינער, וואס איז, דאכט זיך, שוין עפעס בעסערס, האט ער אנ'אנדער קליפה: ער לעבט מיט פילאזאפיע!. אוועה, טאוועה, עס איז אך און ווי צום ווייב!

צווייט. אקטאר: שוועסטערקע, לאז זיך ניטט צו אזוי פיל קרענקונג... סיי ווי סיי וועט קיינער פון אונזערע מיט דיר ניטט חתונה האבען.

אקטארקע: א ווי! וואס זאגסטו? דאס זאל מיר שוין זיין מיין לעצט קרענקונג! פונדעסטוועגען זאל איך הייננט וועלען, האסטו אליין מיט מיר חתונה...

צווייט. אקטאר: אזוי מיינסטו?...

אקטארקע: אזוי בין איך איבערצייגט.

צווייט. אקטאר: טא גיב זשע עפעס האנט־געלט אף נדן!

אקטאָרקע: וואַרט זשע עטוואָס אוים. (גיט זיך אַ דריי אַף איין פוס) אַז עס וועט מיך שוין קיינער נישט וועלען, דאַמאָלס אפשר, אפשר...

צווייט. אַקטאָר: נאַר, שויעסטערקע, ביז צום גראָהען צאָפּ וועל איך נישט וואַרטען. פוי, אַ גראָהער צאָפּ — אַ גראָהער שכל!

אַקטאָרקע: דאַמאָלס איז טאַקי דער רעכטער שכל!

דער מאַן: אַז איינער האָט נישט קיין שכל אין דער יונג, געפינט ער איהם באַשטימט נישט אַף דער עלטער אויך.

אַקטאָרקע: און אַז איינער איז אין דער יונג אַ פילאָזאָף, וואָס ווערט ער אַף דער עלטער, ווייסטו? ווערט ער אַ משוגענער. (צום אַקטאָר) דו שטעלסט זיך פאָר איהם אַף דער עלטער, ווי ער וועט משוגענערהייט אַרומלויפען אין די גאַסען, און די קינדער וועלען איהם נאָכלויפען, שרייען: משוגענער, פילאָזאָף! (לאַכט) און ער וועט דרש'נן דאַמאָלס אַ קאַפּיטעל פילאָזאָפיע...

צווייט. אַקטאָר: רעד שוין נישט פאַרבלאָנדזשעטע נשמה, רעד שוין נישט אַזוי פיל.

אַקטאָרקע: ווען איך וואָלט געווען זיין ווייב, וואָלט ער בא מיר נישט געווען אַ פילאָזאָף. זי, מישטיינסגעזאָגט, איז צו עדעל פאַר איהם.

דער מאַן: וואָס האָט איהר זיך אַזוי צורעדט וועגען מיר? רעדט בעסער פון עפּעס אַנדערש.

אַקטאָרקע (מיט אַ קאָמישען נגון): גנעדיגער הערר, צום באַדויערן, באַזיצען מיר נישט קיין פילאָזאָפיע.

דער מאַן: רעד בעסער, ווי ס'האָט היינט געשפּילט ליבערט.

אַקטאָרקע: אוי, ער האָט היינט געכאַפּט אפשר צען „בולבעס".

דער מאַן: איז דאָס נישט אַ חרפּה, אַזאַ אַקטאָר, ווי ער, זאָל נישט קענען זיין ראָל. אַזאַ סקאַנדאַל, פאַרלאָזען זיך אַפ'ן סופלער, דער סופלער איז איינגעשלאָפען אין דער בודקע, און ס'איז קיין וואונדער נישט, אַז מען שפּילט גאַנצע נעכט אין קאָרטען.

צווייט. אַקטאָר (רײַסט איבער): אוי, האָב איך זיך געפרייט, האָט ער היינט געהאַט אַ מפּלה! (לאַכט) ער האָט געטופּעט מיט די פיס, געברומט, געהוסט, דער כופּלער זאָל איהם אונטערזאָגען. ס'האָט, אָבער, גאָר ניט געהאָלפען. ער איז געשלאָפען, ווי אַ גע'הרג'עטער. מען האָט געמוזט אַרונטער־גיין פון הינטען און געבען איהם אַ געזונטען שנעל ווייסט שוין וואו... (לאַכט) דאַמאָלס איצט האָט ער זיך אָפּגעכאַפּט און האָט אָנגעהויבען כופּלירען פון סוף מאָנאָלאָג, און ליבערט האָט, געבאַך, נאָכגעזאָגט, כאָטש ער האָט נאָך, נעבאַך, נישט געזאָגט קיין וואָרט פון אָנהייב. דאָס הויכגעשעצטע פּובליקום (לאַכט שטאַר־קער) האָט צומאָל נישט פאַרשטאַנען, וואָס ס'האָט פּאַסירט אַף דער בינע.

אַקטאָרקע (רײַסט איבער): ס'פּובליקום ווייסט אַ סך. גיב איהם אַ טענצעלע און נאָך אַ טענצעלע, און כ'איז איהם זוואויל, און ס'איז איהם „דאָסקאָנאַליע”.

דער מאַן: זאָרג זיך נישט. אַז צוויי האָבען נישט פאַרשטאַנען, האָבען צוויי און צוואַנציג פאַרשטאַנען. דאָס איז מיאוס, נידערטרעכטיג, גראָב. אַז מען קען קיין ראָלע, זיצט מען אין דער היים.

אַקטאָרקע (רייצט זיך מיט איהם): און דיר אַף צו להכעיס איז ער אַ ליבלינג פון פּובליקום. ווען מיט דיר וואָלט אַזאַלכעס פּאַסירט, וואָלט מען דיך אויסגעפּייפט און אַראָפּגעוואָר־פען פון דער בינע, — און איהם איז עס אַדורך...

דער מאַן (אָפּגערייגט): אויב דאָס פּובליקום, פון ליבע צום אַקטאָר, שענקט עס איהם, דאַרף ער זיך אַליין דאָס נישט שענקען. (שאָקעלט מיט'ן קאָפּ) אוי, איהר פאַרשטייט דאָס גאָר נישט... ווי טרויריג איז דאָס, ווי טרויריג. צו יעדערער זאַך דאַרף מען זיך ערליך און ערנסט באַציִען, — אַז נישט, איז דאָס לעבען קיין לעבען נישט... (טרויריג) איז ס'לעבען קיין לעבען נישט... (שטאַרק) רעדט שוין מער נישט פון דעם. כ'בעט אייך, כ'קען דאָס נישט הערען, מיך רייגט דאָס אָף. (פאַר־טראַכט זיך) איך האָב אייך זער ליב און כ'האַס אייך; כ'בין אייך אַ טרייער פריינט — און אַ פיינט. (שטאַרק) כ'באַוואונדער אייער

חוצפה — און מיאוס מיך מיט אייך; איך בענש אייך — און שעלט אייך דערפאַר.

אַקושערקע: זאָלט איהר מיר... שרייט נישט אַזוי.

אַקטאָרקע: ער איז, נעבאַך, אינגאַנצען משוגע.

דער מאַן: אויב איהר זענט אַזוי גראָבהויטיג, אַז איהר זענט נישט פעהיג צו פאַרשטיין, אַז צו דער קונסט דאַרף מען זיך באַציהען ריין און ערליך, טאָ קערט זיך אום צוריק צו אייערע אַלטע פּראָפעסיעס, און באַפלייצט נישט דעם מזבח פון קונסט מיט שטינקענדיגע בלומען.

אַקטאָרקע: חכם מיינער, שפּיל זשע דו בעסער, ווייז דו דיינע ווינדער, וויַיז. פּלאַפּלען מיט'ן מויל איז קיין קונץ נישט. פאַרוואָס האָט דיך נישט ס'פּובליקום אַזוי אָנערקענט ווי איהם? פאַרוואָס ביזט דו נישט דעם פּובליקום'ס ליב־לינג, נאָר ער? פאַרוואָס?

דער מאַן: אוי, ס'פּובליקום! אוי, ס'פּובליקום... וואַרט, ס'וועט נאָך קומען די רעכטע צייט, — אַף אַלעם קומט זיין צייט, — ס'וועט קומען נאָך אַ צייט, ווען מ'וועט אָפּפירען ערנסטע פּיעסען, וועט ס'פּובליקום זיך אויך ערנסטער באַציהען צו דער בינע, און דאַמאָלס, דאַמאָלס וועלען אַזעלכע ליבלינגען גיין שלאָפען...

אַקטאָרקע (מיט פּאַטאָס): און איהר, גנעדיגער הער, וועט קלויבען לאָרבער־קרענץ ווי שוואָמען, כאַ, כאַ! (לאַכט, כאַפּט איהם אָרום און דרייט זיך מיט איהם איבער'ן צימער. ער רייסט זיך אויס. ס'הערט זיך קרעכצען הינטער'ן ווענטיל. דער מאַן גייט אַרונטער). (לאַנגע פּויזע).

בעל הבית: גוט נ'אָוועגט!

דער מאַן (קומט פון הינטער'ן ווענטיל): גוט נ'אָוועגט! (טאַפּט זיך די קעשענעס).

אַקטאָרקע: האָסט דען געלט?

דער מאַן: יאָ, כ'האָב גענומען פינף רובל באַם דירעקטאָר.

אַקטאָרקע: נאָר פינף רובל, און דאָס גייסטו אַוועקגעבען!? וואָס וועסטו האָבען אַף די קימפּעט? טראַכסט גאָר נישט וועגען דעם! דאָס וועסטו מיט פי־אָזאָפיע נישט אָפּקומען!

דער הייבאַם דאַרף מען באַצאָלען, אַ יאַכעל פאַר דער קימפּעטאָ-
רין דאַרף מען; ווי נאָך, אַז ס׳וועט זיין אַ יונגאַטש, דאַרף מען
עפּעס אָנגרייטען אַף אַ ברית... גיב איהם נישט היינט... נאָך דער
קימפּעט וועסטו געבען.

דער מאַן: כ׳קען נישט, כ׳מוז איהם געבען די פּאָר רובל.

אַקטאָרקע (צום בעל הבית): ער האָט איצט קיין געלט נישט, ס׳ווייב גייט צו קינד.

בעל הבית: איך דאַרף, אָבער, האָבען געלט.

אַקטאָרקע (פריילי‌ך): פאַניעווירט, איהר גייט אין טעאַטר?

בעל הבית: איינמאָל אין יאָר.

אַקטאָרקע: איינמאָל אין יאָר?! וואָס האָט איהר ליב? איהר האָט ליב אַ טענצעלע?

בעל הבית: אַ טענצעלע? פאַרוואָס דען נישט!

אַקטאָרקע: פאַניע ווירט, איך שפּיל אויך אין טעאַטר. כ׳וועל אייך ווייזען אַ טענצעלע; וואָס נאָר איהר ווילט, וועל איך אייך ווייזען, נאָר פאָדערט איצט נישט קיין געלט פון איהם.

בעל הבית (לאַכט): כאַ, כאַ!

דער מאַן: מאַך זיך נישט נאַריש.

אַקטאָרקע: גיי, יאָלד איינער! איצט רעדט ער וועגען דירה-געלט! איהר האָט שוין געזעהן אַזאַלכעס? (גייט-צו צום בעל-הבית, נעמט איהם אָן פאַר די קלאַפּעס) פאַניע ווירט, כ׳וועל אייך געבען אַ בילעט אין טעאַטר, איהר וועט זעהן, ווי איך שפּיל. אוי, וועט איהר לאַכען! איהר וועט אַ גאַנץ יאָר לאַכען. איהר וועט זעהן, וואָס-פאַר-אַ קאָסטיומען איך טראָג. כ׳טראָג אַ קורץ קליידאַלי און רויטע זעקאַלאַך...

בעל הבית: גוט, גוט (לאַכט).

אַקטאָרקע (גלעט איהם פאַר׳ן פּנים, שפּרינגט אונטער): אוי, לעבען זאָל ער, ער רעדט דאָך שוין נישט וועגען געלט! אַ ברכה, אַנ׳הצלחה אַף דיין קעפּעלע... יאָ?

בעל הבית (זאָגט נאָך): יאָ!

אַקטאָרקע: טאָ גיי דיר שוין אין דיין רו אריין. יאָ?

בעל הבית (זאָגט נאָך): יאָ!

אַקטאָר.

דער מאַן: איהר קענט מיר יאָ צוזאָגן?

אַקטאָרקע: פאַרוואָס דען נישט, חכם מיינער? ער פרעגט זיך נאָך! (צום ווירט) פאַר וואָס דען נישט?

בעל הבית: כ'וועל צוזאָגן.

אַקטאָרקע (פּאַטשט אין די הענט): לעבען זאָל ער! און אין טעאַטער וועט איהר קומען?

בעל הבית: כ'וועל קומען. דערוויילע אַדיע! (געזעגענט זיך אָפּ.—אָב). (פּויזע).

אַקטאָרקע: חכם מיינער, דו האָסט דאָך מיר צוגעזאָגט צו ווייזען דעם מאָנאָלאָג, וואָס דו וועסט זאָגען אין אָוונט באַ די „תומכי עניים".

צווייטער אַקטאָר: וויפיל גיבען זיי דיר?

דער מאַן: ע... וועגען געלט האָב איך נישט גערעדט מיט זיי.

אַקטאָרקע: ער וועט רעדען וועגען געלט! ווען וועט דאָס זיין דער אָוונט?

דער מאַן: שבתצונאַכטס.

אַקטאָרקע: זאָג נאָר, קרוין, עפּעס אַלאַנגע געשיכטע איז דער מאָנאָלאָג? כ'שטעל זיך פאָר, וואָס דו וועסט דאַרפען אָנגעבען! כ'שטעל זיך פאָר, ווי דו לערנסט זיך דעם מאָנאָלאָג, אודאי פאַר'ן שפּיגעל? (קוקט אַף דער וואַנט) מישטיינסגעזאָגט, האָסט דאָך קיין שטיקעל שפּיגעל נישט! און מאַכסט אודאי דערביי אַזאַלכע סינעס, אַז אַ פערד וואָלט פון דעם געלאַכט.

צווייט. אַקטאָר: קענסט שוין דעם מאָנאָלאָג?

דער מאַן: יאָ, כ'קען איהם.

אַקטאָר־אַקטאָרקע: (צוזאַמען) נו, זאָג איהם, זאָג איהב.

אַקטאָרקע: וואָס פאַר אַ מיינע איז דאָס, אַ פריילינכע?...

דער מאַן: ניין, נישט קיין פריילינכע.

אַקטאָרקע: דו ווייסט דען, וואָס דער משוגענער קען זאָגען? ער קען זאָגען אַזאַ מאָנאָלאָג, אַז אַלע זאָלען זיך צעהעשען. זאָג נאָר, קרוינינקע, מען וועט וויינען?!...

דער מאַן: דאָס איז אָנבעלאַנגט, ווי מ'וועט איהם זאָגען. אַז דו וועסט איהם זאָגען — וועט מען לאַכען. ווייל איהר האָט ליב צו זיין, ווי ס'פּובליקום דונערט פון געלעכטער.

איך, אַז כ'וועל איהם זאָגען, וואָלט איך געוואָלט, מ'זאָל פֿאַר־שטיין, וואָס דער מחבר האָט איבערגעלעבט, שרײַבענדיג דאָס.

אַקטאָרקע: ווּעמענס איז דאָס, שמ"ר'ס?

דער מאַן: ניין! דאָס איז דעם ערשטען פּוילישען פּאָעט'ס, יאַן קאָכאַנאָווסקי'ס.

אַקטאָרקע (קרוממט זיך): יואָס פֿאַר אַ חיה איז דאָס? ווי, קאָ־כאַנאָווסקי? גאָטעניו, אַזוי ווי כ'האָב פֿון איהם נישט געהערט, אַזוי זאָל עס מיר נישט שאַדען. איך שטעל מיר פֿאָר, — אַז דו האָסט זיך אויסגעקליבען, מוז שוין זײַן אַ גוטער אַנטיק!

(דאָס קרעכצען פֿון הינטער דער שירמע גייט איבער אין אַ געשריי).

דער מאַן (שטעלט זיך אין מיטען בינע און זאָגט): אַלע טרערען, יאָמערן און קלאָגען, אַלע זאָרגען און זיפֿצען און הענט־ברעכעניש אַף דער וועלט; אַלץ, אַלץ אַלץ דאָס אין מײַן הויז קלויבט זיך שוין צוזאַמען און העלפֿט מיר וויינען נאָך מײַן קינד, מיט וועלכען דער נישט ערליכער טויט האָט מיך צושיידט.

אַקושערקע (פֿון הינטער דער שירמע): זאָלט איהר מיר האָבען...

אַקטאָרקע: שטילער רעד. רעד שטילער.

דער מאַן (מיט בעגײַסטערונג רעדט ווײַטער): מײַן ליכטיגע פֿרייד איז פּלוצלינג פֿאַרשטערט געוואָרען. שלעכטער טויט, האָסט מײַנע אויגען געלעסטערט, צווינגענדיג זיי צו זעהן מײַן קינדס אויסגיין. איך האָב געזעהן, ווי דו האָסט אַראָפּגעטרייסעלט פֿון דער צווײַג די נישט רייפֿע פֿרוכט, און מײַן האַרץ האָט זיך געשניטען אַף שטיקער. איך וואונדער זיך שוין נישט, אַז ניאָבע איז פֿאַרשטיינערט געוואָרען, צוזעהענדיג דעם טויט פֿון איהרע קינדער. (שטאַרק) קינד מײַן טײַערס, וואו האָסטו זיך אַהינגעטון? וואו? (וויינט) אַף וועלכע וועגען, אין וועלכע לענדער ביסטו איצט? זאָג מיר, דײַן טאַטען? צו איבער אַלע הימלען הויך האָסטו זיך אָפּגעהויבען און דאָרט מיט דעם כאָר מלאָכים'לאך זיך אויסגע־מישט? אָדער האָט דיך דער אַלטער כאַראָן איבער'ן טריבען סטיקס אין זײַן שיפֿעל אַריבערגעפֿירט און מיט דעם וואַסער פֿון פֿאַרגעסונג אָנגעטרונקען. אַז דו געדענקסט שוין נישט דײַן טאַטען און הערסט נישט זײַן יאָמעריש געוויין? צו ביסטו גאָר אַהין געפֿלויגען ווי דו ביסט פֿריער געוועזען, איידער דו ביסט

אַהער געקומען, פאַר מיר אַ קוואַל פון ברענענדיגען ווייטיג צו ווערען ?...

אַקושערקע (פון הינטער דער שירמע) : זאָלט איהר...

דער מאַן (ווי וואָלט נישט געהערט, רעדט ווייטער מיט עקסטאַז) :

צו האָט מען דיך גענומען אין גן עדן אַריין ? אָדער דו רייניגסט זיך נאָך, אויב אַף דיין קערפּער׳ל איז פאַרבליבען עפּיס אַ קליין שפּרענקעלע ? (פּויזע. — קוקט זיך אַרום און דערמאָנט זיך, רעדט ווייטער) וואו נאָר ביסט, דערבאַרם זיך איבער מיר, טרייסט מיך ! טרייסט מיך, ווי דו קענסט ? באַווייז זיך פאַר מיר. באַווייז זיך פאַר מיר כאָטש אין חלום. (עס הערט זיך פון הינטער דער שירמע אַ שאַרפער געשריי) באַווייז זיך כאָטש ווי אַ שאָטען, כאָטש ווי אַ געשפּענסט...

גאָט׳ס האַנט האָט מיך דערגרייכט, מיין איינציגע פרייד באַ מיר צוגענומען ! איך פיל שוין קוים אין זיך די נשמה, און אויך זי וועל איך דיר, גאָט, באַלד אָפּגעבען ! צו גייט אָף די זון אין פלאַמען, צו פאַרגייט די זון אין גינגאָלד, אוי, מיר אַלצאַיינס טוט דאָס האַרץ וויי. (פון הינטער דער שירמע באַווייזט זיך די אַקושערקע ! גייט־צו צום מאַן און זאָגט איהם שטיל : „דיין ווייב האָט געבוירען אַ טויט קינד״. — דער מאַן ווי וואָלט נישט געהערט, רעדט ווייטער) שרעקליך האָסטו מיך, גאָט, געפּריוועט, האָסט מיין קינד מיר אַרויסגעריסען, ווי אַ שטורם רייסט אויס אַ בלום, איידער עס איז נאָך אַף איהר דער הערבסט געקומען...

אַקושערקע : וואָס, איהר הערט גאָר נישט : אַ טויט קינד.

אַקטאָרקע־אַקטאָר : אוי וויי, אַ טויט קינד ! גאָט איז מיט דיר. דיין ווייב האָט געבוירען אַ טויט קינד.

דער מאַן (ווי פון אַ חלום) : יאָ, אַודאי, דער פאָטער באַוויינט זיין קינד, וואָס עס איז פּלוצים געשטאָרבען.

אַקטאָרקע־אַקטאָר : דיין ווייב האָט געבוירען אַ טויט קינד ! גיי זיין. (שטופּען איהם צו דער שירמע.

דער מאַן (פאַרוואונדערט) : מיין ווייב האָט געבוירען אַ טויט קינד ?! אוי, וויי איז מיר ! (לויפט אַרונטער הינטער דער שירמע).

(פאָרהאַנג).

„נייער פערלאַג“

עס זענען אַרויס פֿון דרוק נײַע ביכער:

נח פּריל׳וצקי׳ס זאַמעלביכער

פֿאַר יודישען פאָלקלאָר, פילאָלאָגיע און קולטורגעשיכטע.

I באַנד.

אינהאַלט: 1) פֿאָרוואָרט. — 2) יידישע שפּריכווערטער, גלײַכווערטלעך, רעדענסאַרטען און צונעמענישען וועגען לענדער, געגענדען, שטעדט און שטעטלעך, געזאַמעלט און דערקלערט פֿון נח פּרילוצקי און **שמואל לעהמאַן** (1061 נומערן). —3) נאָכוואָרט, פֿון **נח פּרילוצקי.**— 4) פּורים-שפּילען, פֿון נח פּרילוצקי׳ס זאַמלונגען: „גלית הפּלשתי“ (3 נסחאות).—5) יידישע דיאַלעקטאָלאָגיע: א) „דיאַלעקטאָלאָגישע באַמערקונגען“, פֿון **מ. וויינגער**; ב) „דיאַלעקטאָלאָגישער פֿענאָמען“, פֿון **נח פּרילוצקי.** — 6) Miscellanea: א) „מענדעלי-מוכר-ספרים׳ס א פֿאַרגעסענע ליטעראַרישע אַרבעט“,—ביבליאָגראַפֿישער נאָטיץ פֿון **נח פּרילוצקי;**— ג) „צו דער געש. פֿון ייד. טעאַטער אין וואַרשא“, פֿון **נח פּרילוצקי;** — ג) אַ כרוז פֿון וואַרש. יוד. שפּיטאָל פֿון פֿאַר 90 יאָר צוריק. — 7) פּאָלעמיק: „אַ תשובה אײַנעם אַ רעצענזענט“, פֿון **נח פּרילוצקי.**—180 זײַטען. שען געדרוקט.

פּרייז 85 קאָפּ.

פּאולאַ פּרילוצקי (פּאולאַ ר.)

„ירושה“ („מאַטעל דער שוסטער“)

אַ דראַמע אין 4 אַקטען. פּרייז 35 קאָפּ.

הויפּטפֿערקויף: בוכהאַנדלונג פֿון **א. גיטלין.**

Варшава, Налевки Ив. Базаръ № 1.

פרייז 10 קאפ.

הויפט-פערקויף

בוכהאנדלונג-פערלאג א. גיטלין, ווארשא, נאלעווקי,
איוואנאווסקי באזאר.

Книжн. магаз. Э. ГИТЛИНА, Варшава, Налевки,
Ивановскій Базаръ.

Księgarnia E. GITLINA, Warszawa, Nalewki, Iwanow. Bazar.